

Títol: "En defensa de l'expressió *Responsabilitat Social*"

Autor: Josep Maria Canyelles, promotor de www.ResponsabilitatGlobal.com

Data: 2 de febrer de 2006

ISSN: 1885-1738

EN DEFENSA DE L'EXPRESSIONI 'RESPONSABILITAT SOCIAL'

Aquest dimecres (25-01-06) vam tenir l'oportunitat d'assistir a un debat d'alt interès sobre la RSE, organitzat per AEDME en el Cercle d'Economia. En certa manera es pretenia aprofitar el darrer període de reflexió abans que la Subcomissió que el Congrés va crear ad hoc per mirar de llançar missatges i opinions i exercir influència davant els diputats.

Molt interessant. Però novament es va posar damunt la taula la incomoditat de l'expressió Responsabilitat Social **Corporativa**, i la conveniència de cercar l'expressió més adequada. És positiva aquesta preocupació en la mesura que indica una voluntat de trobar un encaix on les Pimes i les altres organitzacions s'hi trobin còmodes i aquest model de gestió no es plategi unívocament per a les grans companyies. La 'broma' de tot plegat és que finalment es van acabar referint al nom de... la cosa!

Vagin per endavant les excuses per tractar un tema segurament feixuc i poc atractiu. Malgrat que les disquisicions nominalistes més aviat desperten únicament l'interès dels experts, hem d'acceptar que quan una disciplina s'està forjant és el moment en què es obligat destinar algun temps i atenció als aspectes relatius a la seva definició, límits, components, etc. Un cop tot aquest magma d'idees, pràctiques, reflexions i teories hagi anat prenent cos d'una determinada manera serà sens dubte més feixuc obrir el meló dels replanteigs conceptuals i de les modificacions lèxiques.

El cert és que els fenòmens que no tenen un nom ben definit semblen poc importants o passatgers. I assumim que en aquest cas no és la paraula en si sinó la seva mateixa realitat la que s'està conformant dia a dia. Per això, no seria prudent que fos la mateixa manera com denominem aquest fenomen la que acabés marcant-li en excés els contorns.

Avançant-me doncs a les consideracions, opinem que no fa mal una certa concurrència o diversitat en les expressions, ja que aquest és un enfocament de gestió que està a les beceroles i que es va construint progressivament. Tot i així, per alguna fórmula ens hem de posicionar per denominar... la cosa!

Les diverses denominacions de Responsabilitat Social Corporativa (RSC) o Responsabilitat Social de l'Empresa (RSE) en alternança amb altres formes com Empresa Ciutadana o Empresa Responsable semblen donar lloc a una comprensió equívoca o inadequada.

Aquest fet és especialment significatiu en persones que s'hi aproximen des del desconeixement i sobretot en aquelles que des d'un entorn Pime, associen la grandiloqüència de l'expressió a un fenomen més propi de les grans companyies, amb el risc que una mala denominació marqui el concepte amb connotacions desenfocades.

Fem doncs algunes consideracions:

a) **És adequat parlar de SOCIAL**, malgrat que hi ha qui atribueix el malentès a la inclusió d'aquest mot en l'expressió, el qual certament pot induir a confusió en virtut de la seva polisèmia. No obstant, quan titllem la Responsabilitat de "social" no l'estem reduint a aspectes assistencials o d'acció social de l'empresa, sinó al fet que aquesta Responsabilitat s'exerceix envers la societat. Per tant, l'empresa no és només responsable davant l'Administració (Llei) i els que la dirigeixen davant la seva consciència (Ètica). L'empresa i els

seus constituents (la propietat, els gestors i, en certa manera, també els seus treballadors i fins i tot els seus clients) són responsables davant aquelles parts de la societat que hi tenen interessos legítims i que d'alguna manera es veuen afectats per la seva activitat. En un exercici de generalització d'aquestes parts interessades, projectem aquesta responsabilitat envers el conjunt de la societat, englobant així fins i tot els interessos si cal de les generacions futures o d'aquells stakeholders que no tenen una veu conformada davant la pròpia empresa.

b) **És més correcte parlar de Responsabilitat que no d'Empresa Responsable** (encara que hi ha qui ho defensi). Perquè atorgar a unes empreses la categoria de responsables pressuposa que n'hi ha d'irresponsables i situa la distinció en el terreny del blanc o negre: ets responsable a partir d'un nivell de compliment mentre que per sota no n'ets! No és pràctic perquè comporta un ús no equànime. En canvi, parlar de *Responsabilitat*, obliga a fer un gir o una perifrasa segons la qual una empresa ja no 'és' sinó que 'actua amb' o que 'té una política de RS', de manera que suavitza l'atribut i el situa en terme d'una voluntat explicitada, deixant per als estàndards i etiquetes la consideració o no de la superació del llistó!

Més que eliminar la paraula social, senzillament hem d'entendre-la amb el sentit adequat: Responsabilitat davant de la Societat, perquè si només parlem de Responsabilitat de l'empresa, com aclarirem si parlem de la responsabilitat davant la Llei o, per exemple, de les polítiques de conciliació?

c) **Preferim parlar de RSE que de RSC.** Si bé "corporativa" podria tenir un sentit més genèric, el cert és que en la llengua viva se li dona un sentit més proper a les multinacionals (fet perjudicial per a generalitat del concepte). I en tot cas remet abans al dret administratiu (corporacions públiques) que no a les Pimes!. El seu ús en aquest context s'explica més com a anglicisme fruit de la traducció literal que no en un sentit clarificador.

d) **No podem limitar-ho a l'Empresa.** Estem davant un enfocament de gestió apte i necessari per a totes les organitzacions, no les mercantils en exclusiva. També, per tant, les socials, les públiques, les universitats, els sindicats, etc. Des d'aquest punt de vista no sembla adequat consolidar de manera monolítica una expressió que sols referenciï l'*empresa* mercantil si realment ens interessa que sigui més àmplia i genèrica. Fet que no exclou de focalitzar l'empresa com una variant -la principal si es vol- de la mateixa manera que podríem parlar de la RS de l'Administració, de la RS de les Organitzacions, de la RS de la Universitat, o de la RS de les Pimes...

Possiblement, substituir aquest mot per "de les Organitzacions" seria la millor opció en tant que *organització* és un mot neutre vàlid per a qualsevol ens ja sigui de titularitat mercantil, pública o social. Tanmateix, en ares de la simplificació, el millor seria deixar-ho implícit. Parlar de Responsabilitat Social ja és prou diàfan i el propi context ja clarifica a què ens referim. Talment, quan parlem de Missió no ens és necessari fusionar-hi res més com ara Missió de l'Organització, quan parlem del Pla Estratègic no ens cal afegir en la pròpia expressió cap altre referent. Hi ha més tendència a fer-ho quan parlem dels Valors (valors corporatius...) precisament perquè es podria produir una confusió entre els valors de l'organització i els de les persones. Tanmateix, si dins una organització parlen de la seva Responsabilitat Social, res no els pot portar a equívocs.

e) Finalment, per què no "Responsabilitat" ras i curt? El terme "responsabilitat" és d'ús molt comú i té un significat massa ampli. Pot entendre's en termes genèrics o com a responsabilitat civil o responsabilitat penal o tantes altres... No podem pretendre que hom compregui el sentit precís a què ens estem referint fent servir un mot tan genèric (això només ho ha aconseguit *la Caixa* amb la seva capacitat de fer coincidir el genèric amb la pròpia marca!).

Comtat i debatut, creiem que **la denominació de referència per referir-se a la responsabilitat de les empreses i organitzacions davant la societat ha de ser "Responsabilitat Social"**, la qual pot ser complementada a lliure albir pels epítets que es creguin convenients per a enriquir el discurs i d'aquells adjectius específics que li donin una significació sectorial de millor enfocament (de l'Administració, de l'Empresa, de les Organitzacions, de la Universitat...).

Insistim i remarquem doncs que l'adjectiu "social" en aquest cas no està caracteritzant l'àmbit sectorial d'aquesta Responsabilitat sinó enfront a qui s'exerceix. O així és com ho hem d'entendre perquè tot plegat tingui sentit! Si quan diem responsabilitat legal ens estem referint a la responsabilitat davant la Llei, quan diem Responsabilitat Social ens referim a la **Responsabilitat davant la Societat**. Aquest és el sentit correcte i, de fet, aquesta seria l'expressió més diàfana si no fos senzillament perquè la conveniència de posar noms i no perífrasis a les coses ens aconsella transformar aquesta *locució preposicional* en una *forma adjectival*. Oi?